

POSTANOWIENIE

Dnia 7 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela

w sprawie z powództwa H. K.
przeciwko J. J.
o ochronę dóbr osobistych i zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 marca 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 4 marca 2020 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 8100 (osiem tysięcy sto) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego obejmujących koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu;**
- 3. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz adwokata M. O. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych, obejmującą należną stawkę podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu powodowi w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

H. K., po ostatecznym sprecyzowaniu żądania, domagał się zasądzenia od J. J. kwoty 600 000 zł wraz z odsetkami od 21 stycznia 2010 r. tytułem

zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych i zobowiązania pozwanego do skierowania do powoda pisemnych przeprosin.

Wyrokiem z 17 grudnia 2018 r. Sąd Okręgowy w K. nakazał pozwanemu skierowanie do powoda listem poleconym, w terminie 1 miesiąca od uprawomocnienia się wyroku, pisemnych przeprosin o treści: „Ja J.J. przepraszam pana H. K. za niezgodne z prawdą stwierdzenie wyrażone przeze mnie w trakcie przesłuchania w dniu 21 stycznia 2010 r, prowadzonego przez Prokuratora Prokuratury Okręgowej w K. w sprawie o sygnaturze VI Ds. (...), jakoby H. K. miał planować dokonanie zabójstwa sędziego Sądu Rejonowego w M. pana M. Z. oraz pani Prokurator Z. Z. Twierdzenia te nie polegały na prawdzie.”; w pozostałym zakresie powództwo oddalił.

Wyrokiem z 4 marca 2020 r. Sąd Apelacyjny w (...), na skutek apelacji obu stron oddalił obie apelacje.

W skardze kasacyjnej powód, jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazał na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Zdaniem skarżącego skarga jest oczywiście uzasadniona, ponieważ doszło do naruszenia art. 23 w zw. z art. 24 w zw. z art. 448 k.c. z uwagi na ich niezastosowanie, a tym samym niezasądzenie na rzecz pokrzywdzonego zadośćuczynienia pieniężnego oraz naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 448 k.c. poprzez uznanie przez Sąd drugiej instancji, że zasadnym było oddalenie wniosków dowodowych powoda o przeprowadzenie dowodów z przesłuchania świadków, w sytuacji gdy świadkowie ci swoimi zeznaniami mogli wskazać na dodatkowe okoliczności wskazujące skalę skutków naruszeń pozwanego, uzasadniające konieczność orzeczenia zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18, niepubl.). Wskazano tam m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu

publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdy w sprawie doszło do kwalifikowanego: oczywistego naruszenia prawa, widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy. Konieczne było zatem wykazanie, że Sąd drugiej instancji w sposób oczywisty naruszył przepis jasny i jednoznaczny, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r. I PKN 34/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100, z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49 i z 11 stycznia 2008 r. I UK 285/07, niepubl.).

Wywody zawarte w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadzają się do polemiki z zaskarżonym orzeczeniem, nie zaś wykazania, że przy ferowaniu zaskarżonego orzeczenia popełniono uchybienia w zakresie stosowania prawa, które miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom. Wymaganej w ramach badania przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. argumentacji nie stanowi samo postawienie zarzutu oczywistego naruszenia, a sformułowanie takiego zarzutu nie prowadzi jeszcze do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Uzasadnienie wniosku stanowi w istocie próbę zaangażowania Sądu Najwyższego do kolejnej weryfikacji instancyjnej prawidłowości dokonania przez Sąd drugiej instancji

ustaleń faktycznych i oceny prawnej w sprawie, co nie jest celem postępowania kasacyjnego i nie może skutecznie uzasadniać wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Należy podkreślić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że to sąd samodzielnie ustala czy doszło do naruszenia dóbr osobistych w takiej skali, która uzasadnia wyrównanie krzywdy poprzez zastosowanie majątkowych środków ochrony i do niego należy wytyczenie granic udzielanej powodowi ochrony prawnej. Artykuł 448 k.c. wyraźnie wskazuje, że w razie naruszenia dóbr osobistych sąd może przyznać temu, czyje dobra zostały naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Złożony problem szacowania szkody niemajątkowej w postaci ujemnych przeżyć psychicznych lub krzywdy moralnej, trudnej do ustalenia i wyceny, spowodował, że w odniesieniu do zadośćuczynienia ustawodawca wprowadził szczególne rozwiązania zapewniające sądom pewien luz decyzyjny (tzw. prawo sędziowskie). Ich normatywnym wyrazem jest zarówno uprawnienie do fakultatywnego, a nie obligatoryjnego orzekania o jego zasądzaniu, jak i odwołanie do pojęcia „odpowiedniości” jako dyrektywy orzeczniczej w zakresie ustalenia wysokości zadośćuczynienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 13 listopada 2019 r., V CSK 400/18).

Przyjmuje się, że roszczenie o zadośćuczynienie oparte na art. 448 k.c. nie ma charakteru subsydiarnego, tylko samodzielny i przysługuje obok zastosowania innych środków, koniecznych do usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych, o ile te inne środki nie wyczerpują uprawnień osoby, której dobro osobiste naruszono (por. wyrok Sądu Najwyższego z 16 kwietnia 2002 r., V CKN 1010/00, OSNC 2003, nr 4, poz. 56). W orzecznictwie wskazuje się na kompensacyjny i represyjny charakter zadośćuczynienia stwierdzając, że sąd nie może odmówić jego zasądzania wówczas, gdy stwierdza, że krzywda została wyrządzona i istnieje potrzeba jej wyrównania odpowiednią kwotą pieniężną na skutek tego, że jest niemożliwe naprawienie, zminimalizowanie lub usunięcie skutków naruszenia dóbr osobistych poprzez zastosowanie środków ochrony

niemajątkowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 marca 2019 r., V CSK 77/18, niepubl.). Nie ma ustawowej gwarancji uzyskania zadośćuczynienia pieniężnego w razie naruszenia dóbr osobistych. Każda wyrządzona krzywda moralna powinna być naprawiona i usunięta, ale niekoniecznie kompensacją majątkową. Dopiero po stwierdzeniu naruszenia dobra osobistego, powstania krzywdy, ustaleniu jej rozmiaru ze względu na krąg odbiorców oraz skutki, rozważenia wymaga, czy możliwe jest jej naprawienie w drodze niepieniężnej oraz czy zachodzi potrzeba naprawienia jej zadośćuczynieniem pieniężnym. Artykuł 448 k.c. należy oceniać z punktu widzenia generalnych postanowień art. 24 § 1 k.c., określającego sposób usunięcia skutków dokonanego naruszenia dobra osobistego. Uprawnieniem sądu jest odstąpienie od zasądzenia zadośćuczynienia, jeżeli środki ochrony niemajątkowej będą wystarczające (por. wyrok Sądu Najwyższego z 16 kwietnia 2002 r., V CKN 1010/00, OSNC 2003, nr 4, poz. 56; z 18 kwietnia 2013 r., III CSK 232/12, OSNC-ZD 2014, nr 4, poz. 22; z 6 marca 2019 r., I CSK 88/18, niepubl.).

Biorąc to pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, nie znajdując też okoliczności, które obowiązyany jest brać pod uwagę z urzędu w ramach przedsądu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 w związku z art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

O kosztach pełnomocnika z urzędu powoda orzeczono na podstawie § 8 pkt 7 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 3 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (tekst jednolity Dz.U. z 2019 r., poz. 18 ze zm.), z uwzględnieniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 r. (SK 66/19, Dz.U. z 2020 r., poz. 769), a więc przy zastosowaniu § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).

ke